

? Gündem: Cumhurbaşkanlığı Seçimi!

“1’inci Cumhurbaşkanı kim olacak?” İşte 2007’nin acil ve en önemli sorusu bu. Sonbaharda yapılacak genel seçimin sonuçları bu kadar merak edilmiyor. Kamuoyu da, bilim adamları da, iş dünyası da, son yılların moda sözcüğüyle “piyasalar”da cumhurbaşkanlığı seçim sürecinin nasıl gelişeceğine ve nasıl sonuçlanacağına “kilitlenmiş” durumda. Cumhurbaşkanlığı makamına özel bir önem atfeden Mülkiye mezunlarına yaklaşan seçim ile ilgili düşüncelerini sorduk. Konsensus Araştırma Şirketi’nin elektronik altyapısından faydalanarak gerçekleştirdiğimiz 2’nci “Mülkiyeliler Trend Araştırması”nın sonuçlarını yorumluyoruz...

Hazırlayan: Ali Boratav

Köşk, Çankaya, 864 rakımlı tepe... Cumhurbaşkanlığı makamımızı pek çok sözcükle anarız... Tabii, pek çok isimle birlikte de...

Hepimiz sosyal bilimlerle uğraştık. Biliyoruz ki, sosyal bilimlerin ilgi alanlarında kusursuzluk ya da mükemmellik aramak aşırı iyimserliktir. Bugüne kadarki cumhurbaşkanlarının bir bölümü milletçe benimsenmiş; bir bölümü hakkında ise “sindirir, hazım, alışıma” sorunları görülmüştür.

Hatta, daha çok konu olduğu fıkralarla hatırlanan eski bir cumhurbaşkanımız bile vardır. 10’uncu Cumhurbaşkanımız Sayın Ahmet Necdet Sezer’in ise tam isabet kaydettiği bir Anayasa Kitapçığı ile anılma olasılığı oldukça yüksektir.

Normal koşullar altında, 2007’de yeni bir cumhurbaşkanımız olacak. Henüz kimliği belirsiz, ama kamuoyunun her köşesinde kim olacağı hakkında büyük bir tartışma var.

Biz de, İkinci Mülkiyeliler Trend Araştırmamızı önümüzdeki cumhurbaşkanlığı seçimleri hakkında yaptık. 04-17 Aralık 2006 tarihleri arasındaki araştırmamıza, kamu kurumlarında, özel sektörde, kendi işinde çalışan ya da emekli olmuş, çoğunluğu 40-50 yaşları arasında 330 Mülkiyeli yanıt verdi...

Konsensus Araştırma Şirketi ile işbirliği içinde gerçekleştirdiğimiz anketin sonuçlarını bu sayfalarda okuyacaksınız.

Son bir not:

Türkiye genelinde yapılan tüm anketlerde her zaman en çok güvenilen kurum olarak görülen Cumhurbaşkanlığı makamı için yapılacak seçim, herhalde siyasi tarihimizin hiçbir noktasında bu kadar büyük bir tartışma konusu olmamıştı.

Neden?

Cumhuriyetin ilk Anayasa hukukçularından Ord. Prof. Dr. Ali Fuat Başgil’in, 1930’larda Mülkiye’de ders verdiği yıllarda ifade ettiği Cumhuriyet ve Cumhurbaşkanı hakkındaki fikirleri bu sorunun yanıtıdır:

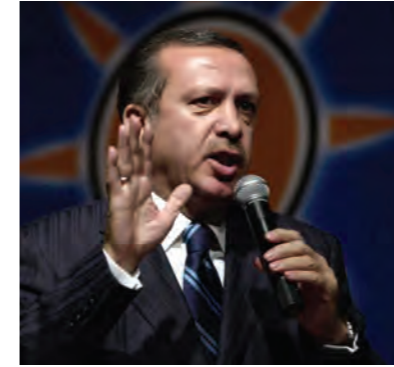
“Hükümdar, mevkiini irse yani tesadüfe, cumhur reisi ise ehliyete borçludur. Hükümdarlıkta bir padişah oğlu, sırf padişah oğlu doğduğu için devlet başına geçer. Ve ehliyet ikinci plana düşer Cumhuriyette ise cumhur reisi iktidara seçimle geçtiği, seçimde de, her şeyden evvel ehliyet ve liyakat aranmak lazım geldiği için ehliyet hakkına dayanır. Ve tabiatıyla ehliyet, bütün amme hizmetlerinde ve devlet idaresinin her kademesinde başta gelen bir şart olur. Cumhuriyet rejiminde bir amme hizmetinin başına gelen, filanın oğlu veya mensubu olduğu için değil, işin en ehliyetli adamı olduğu için gelir. Ehliyetin ahlâkî ifadesi ise dürüstlük ve fazilettir. Binaenaleyh, Cumhuriyet fazilete dayanır. Ve faziletten mahrum olan devlet adam-

ları elinde Cumhuriyet ölmeğe mahkum olur. (*“Esas Teşkilat Hukuku Dersleri”, İstanbul Baba Matbaası, 1960, Sayfa: 218*)

Son söz şudur: Mülkiyelilerin, Cumhurbaşkanlığı makamının ağırlığına ilişkin özel, belki de duygusal bile denebilecek bir düşünceleri vardır.

Yaptığımız bu ankette yüzdeler olarak ifade edilen düşünceleri, Mülkiyelilerin içinde buldukları her kurumda egemen kılmak için büyük bir gayret göstereceklerine herkes emin olmalıdır.

Anketimizin sonuçlarını yorumluyoruz. Anketimizin sonuçlarını yorumluyoruz. ■

Ağırlıklı beklenti: Erdoğan’ın adaylığı...

AKP’nin parti içinden göstereceği Cumhurbaşkanı adayı sizce kim olur?

AKP’nin parti içinden göstereceği Cumhurbaşkanı adayı sizce kim olur?	Frekans	Yüzde
Recep Tayyip Erdoğan	171	52,3
Vecdi Gönül	44	13,5
Bülent Arınç	30	9,2
Mehmet Aydın	13	4,0
Abdullah Gül	11	3,4
Mehmet Ali Şahin	3	0,9
Diğer	17	5,2
Kararsızım/Cevap vermek istemiyorum	38	11,6
Toplam	327	100,0

Not: Diğer seçeneğini tercih eden Mülkiyelilerin favori adayı Genelkurmay Eski Başkkanı Hilmi Özkök olmuştur.

Bir toplumsal mutabakat gerekiyor !

Sizce 2007 ilkbaharındaki Cumhurbaşkanlığı Seçimi’nde sunulacak aday nasıl belirlenmelidir?

Sizce 2007 ilkbaharındaki Cumhurbaşkanlığı Seçimi’nde sunulacak aday nasıl belirlenmelidir?	Frekans	Yüzde
AKP bir toplumsal mutabakat yaratmak üzere kamu kurumları ve sivil toplum kurumları ile fikir alışverişinde bulunarak bir aday sunmalıdır	212	64,2
Bu iktidar partisinin kararıdır. Parti Lideri Recep Tayyip Erdoğan’ın Cumhurbaşkanlığı adayı olarak sunulması doğaldır	34	10,3
AKP çeşitli nedenlerle çıkabilecek bir siyasi krize sebebiyet vermemek için bir kendi uygun göreceği bir başka adayı önermelidir	26	7,9
Diğer	49	14,8
Kararsızım/Cevap vermek istemiyorum	9	2,7
Toplam	330	100,0

Not: 49 arkadaşımız farklı görüşler belirttiler. Ancak bu görüşlerin tamamına yakını iki seçenek üzerinde odaklanmıştır. Birincisi, Cumhurbaşkanlığı seçimi öncesinde Erken Genel Seçim yapılması; ikincisi de, Cumhurbaşkanını bir referandum ile halkın seçmesi gerektiğidir. Arkadaşlarımızın bir kesimi de, referandumun iki turlu olması gerektiğini özellikle belirtmektedirler.

Aday AKP’den çıkacak...

AKP, Cumhurbaşkanlığı Seçimi’nde sizce kendi milletvekillerinden birini mi aday gösterecek, yoksa başka bir aday mı seçecek?

AKP, Cumhurbaşkanlığı Seçimi’nde sizce kendi milletvekillerinden birini mi aday gösterecek, yoksa başka bir aday mı seçecek?	Frekans	Yüzde
Kendi partisinden bir aday	224	68,5
AKP dışından, ama parti görüşlerine yakın bir aday	68	20,8
AKP dışından toplumsal uzlaşmayı temsil eden bir aday	27	8,3
Kararsızım/Cevap vermek istemiyorum	8	2,4
Toplam	327	100,0

Ezici çoğunluk: Gül bir sonraki Başbakan !

TBMM kararıyla Başbakan Recep Tayyip Erdoğan Cumhurbaşkanlığı olursa bir sonraki başbakanlığa en yakın gördüğünüz isim kimdir?

TBMM kararıyla Başbakan Recep Tayyip Erdoğan Cumhurbaşkanlığı olursa bir sonraki başbakanlığa en yakın gördüğünüz isim kimdir?	Frekans	Yüzde
Abdullah Gül	292	89,8
Abdullah Şener	10	3,1
Bülent Arınç	4	1,2
Ali Babacan	3	0,9
Vecdi Gönül	1	0,3
Melih Gökçek	1	0,3
Kemal Unakıtan	1	0,3
Diğer	1	0,3
Kararsızım/Cevap vermek istemiyorum	12	3,7
Toplam	325	100,0

AKP’nin geleceği: yüzde 50 !

Recep Tayyip Erdoğan sonrası AKP birliğini koruyabilir mi? Yoksa dağılma sürecine mi girer?

Recep Tayyip Erdoğan sonrası AKP birliğini koruyabilir mi? Yoksa dağılma sürecine mi girer?	Frekans	Yüzde
Birliğini koruyabilir	150	46,2
Koruyamaz	155	47,7
Kararsızım/Cevap vermek istemiyorum	20	6,2
Toplam	325	100,0

Siyasi kriz neredeyse kaçınılmaz...

2007 ilkbaharında yapılacak Cumhurbaşkanlığı Seçimi'nin bir siyasi krize yol açma olasılığı olduğunu düşünüyor musunuz?

2007 ilkbaharında yapılacak Cumhurbaşkanlığı Seçimi'nin bir siyasi krize yol açma olasılığı olduğunu düşünüyor musunuz?	Frekans	Yüzde
Evet	222	68,9
Hayır	82	25,5
Kararsızım/Cevap vermek istemiyorum	18	5,6
Toplam	322	100,0

AKP ve Erdoğan'ın toplumsal güven zafiyeti

Bir siyasi kriz çıkacak olursa nedeni ne olabilir?

Bir siyasi kriz çıkacak olursa nedeni ne olabilir?	Frekans	Yüzde
AKP ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın toplumun bütününde güven duygusu yaratamamış olması. Devletin zirvesini AKP yönetimine teslim etmeme arzusu	153	48,0
Cumhurbaşkanı adayının belirlenmesi aşamasında bir toplumsal mutabakat arayışının gerçekleştirilmemiş olması	95	29,8
Gereksiz bir şüphe, tedirginlik	25	7,8
Cumhurbaşkanı eşinin türbanlı olmasının devletin anayasal kurumları ile bir anlayış farkı yaratacak olması	24	7,5
AKP'nin Batı-Doğu ekseninde Türkiye'nin geleceğinde belirsiz bir rota izliyor olması	8	2,5
Diğer	11	3,4
Kararsızım/Cevap vermek istemiyorum	3	0,9
Toplam	319	100,0

Not: Diğer şıkkını işaretleyenlerin çoğunluğu yukarıda sıralanan nedenlerin tümünün etkisiyle bir siyasi kriz beklediklerini belirtmişlerdir.

Toplumsal kutuplaşma endişesi...

AKP'nin kendi kadroları arasından bir cumhurbaşkanı adayı belirleme isteğinde, bir siyasi krize neden olabilecek herhangi bir nokta görüyor musunuz?

AKP'nin kendi kadroları arasından bir Cumhurbaşkanı adayı belirleme isteğinde, bir siyasi krize neden olabilecek herhangi bir nokta görüyor musunuz?	Frekans	Yüzde
Evet görüyorum. AKP'nin Cumhurbaşkanlığı makamını da yönetmeye başladıktan sonra toplumu kutuplaştıracak uygulamalarına ağırlık vereceğini düşünüyorum	102	32,5
Evet görüyorum. AKP'nin türban, laiklik gibi konulardaki tutumu ile Cumhurbaşkanlığı makamını bağdaşır bulmuyorum	80	25,5
Hayır görmüyorum	47	15,0
Evet görüyorum. AKP seçmenin sınırlı bir bölümünü temsil ediyor	40	12,7
Evet görüyorum. Kurumlar arasındaki (yasama-yürütme-yargı) denge bozulacaktır	28	8,9
Diğer	11	3,5
Kararsızım/Cevap vermek istemiyorum	6	1,9
Toplam	314	100,0

Not: Diğer şıkkını işaretleyenlerin çoğunluğu yukarıda sıralanan nedenlerin tümünün AKP'nin sorunu olduğunu dile getirmişlerdir.

Ankette siyasi kriz beklentisi çok yüksek çıktı. En önemli gerekçe ise "Güven duygusu eksikliği" olarak gösterildi. Bu krizin anlamsız bir şüphe ya da tedirginliğe bağlı olacağını belirtenler ise çok azdı.

Bir siyasi kriz çıksa da atlatılacaktır

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Cumhurbaşkanlığı makamına çıkması bir krize yol açarsa, bu kriz atlatılabilir mi?

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Cumhurbaşkanlığı makamına çıkması bir krize yol açarsa, bu kriz atlatılabilir mi?	Frekans	Yüzde
Evet	163	51,9
Hayır	108	34,4
Kararsızım/Cevap vermek istemiyorum	43	13,7
Toplam	314	100,0

Çankaya yeni bir siyasi kriz nedeni olabilir: % 68,9.

Türbanlı First Lady bir sorundur: % 76,4.

Çankaya'da türban istemeyenler yüzde 76,4

Cumhurbaşkanı eşinin türbanlı olması sizce bir sorun mudur?

Cumhurbaşkanı eşinin türbanlı olması sizce bir sorun mudur?	Frekans	Yüzde
Evet	240	76,4
Hayır	60	19,1
Kararsızım/Cevap vermek istemiyorum	14	4,5
Toplam	314	100,0

Asıl tepki Türk Silahlı Kuvvetleri'nden bekleniyor

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Cumhurbaşkanlığı makamına çıkmasına en büyük tepkinin hangi kesimden geleceğini düşünüyorsunuz?

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Cumhurbaşkanlığı makamına çıkmasına en büyük tepkinin hangi kesimden geleceğini düşünüyorsunuz?	Frekans	Yüzde
Asker	134	42,7
Sivil toplum kurumları	52	16,6
Üniversiteler	28	8,9
Seçmen	23	7,3
Medya	11	3,5
Diğer devlet kurumları	8	2,5
Diğer	38	12,1
Kararsızım/Cevap vermek istemiyorum	20	6,4
Toplam	314	100,0

Not: Diğer şıkkını işaretleyen kayda değer bir kesim Erdoğan'ın Çankaya'ya çıkmasına her kesimin tepki vereceği görüşündedir.

Yüzde 86, kamu yöneticilerinin itirazını bekliyor

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın köşke çıkması halinde kamu kurumu temsilcilerinin (Türk Silahlı Kuvvetleri temsilcileri hariç olmak üzere) itirazlarını dile getirmelerinde demokrasi açısından bir sakınca görüyor musunuz?

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın köşke çıkması halinde kamu kurumu temsilcilerinin (Türk Silahlı Kuvvetleri temsilcileri hariç olmak üzere) itirazlarını dile getirmelerinde demokrasi açısından bir sakınca görüyor musunuz?	Frekans	Yüzde
Evet	35	11,2
Hayır	269	86,2
Kararsızım/Cevap vermek istemiyorum	8	2,6
Toplam	312	100,0

Asker'e itiraz hakkı verenler, yüzde 61

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın köşke çıkması halinde, Türk Silahlı Kuvvetleri temsilcilerinin itirazlarını dile getirmelerinde demokrasi açısından bir sakınca görüyor musunuz?

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın köşke çıkması halinde, Türk Silahlı Kuvvetleri temsilcilerinin itirazlarını dile getirmelerinde demokrasi açısından bir sakınca görüyor musunuz?	Frekans	Yüzde
Evet	106	34,0
Hayır	191	61,2
Kararsızım/Cevap vermek istemiyorum	15	4,8
Toplam	312	100,0

Üniformalı-üniformasız farkı ortaya çıktı. "Sivil kamu görevlilerinin itiraz etme hakkı: % 86". "Üniformalı kamu görevlilerinin itiraz hakkı: % 61".

En büyük tepki askerden gelendir: % 42,7.

Yüzde 71 sert bir tepki bekliyor

Bu itirazın nasıl şekilleneceğini düşünüyorsunuz?

Bu itirazın nasıl şekilleneceğini düşünüyorsunuz?	Frekans	Yüzde
Kulaktan kulağa yayılacaktır. TBMM'nin kararının açıkça tartışılacağını, açık bir tepki gösterileceğini sanıyorum	19	6,1
Yazılı ya da sözlü açıklamalar yapılacaktır	111	35,7
Çankaya'nın protokol davetleri protesto edilecektir	33	10,6
Cumhurbaşkanı ile zorunlu haller dışında ilişki kurmayan kurumlar olacaktır	111	35,7
Diğer	22	7,1
Kararsızım/cevap vermek istemiyorum	15	4,8
Toplam	311	100,0

Not: Diğer seçeneğini tercih eden 22 Mülkiyeliden 3'ü bir askeri darbe beklediğini; 2'si Türk halkının her şeye alışabilme yeteneği bulunduğunu belirtmişlerdir. 2 kişi de halkın sokaklara döküleceğini düşünmektedir. 1 Mülkiyeli böyle bir soruya yanıt vermeyi reddetmektedir. Diğerleri ise 2-3 ve 4 no'lu seçeneklerin tümünün gündeme geleceğini dile getirmişlerdir.

"Yeni bir askeri müdahale olmaz" yüzde 65; "Olur" yüzde 28 !

Ağır bir siyasi krizin Türkiye'de yeni bir askeri müdahaleye neden olma olasılığı sizce var mıdır?

Ağır bir siyasi krizin Türkiye'de yeni bir askeri müdahaleye neden olma olasılığı sizce var mıdır?	Frekans	Yüzde
Evet, vardır	87	28,0
Hayır, bundan sonra askeri müdahale beklemiyorum	202	65,0
Kararsızım/Cevap vermek istemiyorum	22	7,1
Toplam	311	100,0

"Yeniden Sezer": Yüzde 65 !

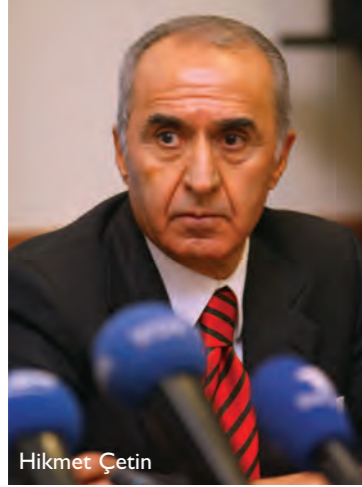
Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in görevinin bir dönem için daha uzatılması bir dönem için daha uzatılması düşüncesini benimser misiniz?

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in görevinin bir dönem için daha uzatılması düşüncesini benimser misiniz?	Frekans	Yüzde
Evet, isterim	200	64,7
Hayır istemem	103	33,3
Kararsızım/Cevap vermek istemiyorum	6	1,9
Toplam	309	100,0

Mülkiyelilerden en çok oyu "Hikmet Abi formülü" aldı

Sizin Cumhurbaşkanı adayınız kimdir?

Sizin Cumhurbaşkanı adayınız kimdir?	Frekans	Yüzde
Hikmet Çetin	56	18,1
Mümtaz Soysal	46	14,9
Erdal İnönü	39	12,6
Yılmaz Büyükerşen	38	12,3
Kemal Derviş	23	7,4
Hilmi Özkök	8	2,6
Erdoğan Teziç	8	2,6
Recep Tayyip Erdoğan	4	1,3
Vecdi Gönül	4	1,3
Abdullah Şener	4	1,3
Bülent Arıncı	3	1,0
Bedrettin Dalan	3	1,0
Süleyman Demirel	3	1,0
Deniz Baykal	3	1,0
Mehmet Haberal	2	0,6
Diğer	34	11,0
Kararsızım/cevap vermek istemiyorum	31	10,0
Toplam	309	100,0

Hikmet Çetin

Not: Diğer seçeneğini tercih edenlerin önerdikleri adaylar arasında; Çevik Bir, Rauf Denktaş, Aydın Doğan, Vural Savaş, Yaşar Nuri Öztürk ve Aziz Yıldırım gibi isimler yer almıştır. Önerilen kadın adaylar; Anayasa Mahkemesi Başkanı Tülay Tuğcu ve Danıştay Başkanı Sumru Çörtoğlu olmuştur.

Araştırmaya kimler katıldı?

AÜ SBF Öğrenci İşleri Bölümü, bugün Türkiye'deki Mülkiye Mezunları'nın sayısını **17 bin** olarak ifade etmektedir. Bu mezunlardan **1.534**'ünün e-posta adreslerine ulaşılmıştır. Bunların da **330**'u anketimizi yanıtlamıştır.

(Bundan sonraki anketlerimize katılmak isteyen Mülkiyelilerin "mulkiyeistanbul@superonline.com" posta adresine bir elektronik posta yollamaları yeterli olacaktır.)

Yaşınız?	Frekans	Yüzde
20-30	30	9,7
30-40	100	32,4
40-50	120	38,8
50 ve üstü	59	19,1
Toplam	309	100,0

Başlıca çalışma alanınız?	Frekans	Yüzde
Kamu kurumları	72	23,3
Özel sektör	172	55,7
Kendi işim	57	18,4
Cevap vermek istemiyorum	8	2,6
Toplam	309	100,0

Araştırmanın künyesi

Anketi gerçekleştiren araştırma kurumu:

Konsensus Araştırma ve Danışmanlık

Anketin evreni: Mülkiye

Mezunları- yaklaşık 17.000 mezun
Örnekleme büyüklüğü: 330 mezun. Araştırmanın % 95 güven sınırında hata payı \pm % 5,26

Bilgilerin hangi yöntemle toplandı:

Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunlarına, e-mail adresleri İstanbul Mülkiyeliler Derneği tarafından sağlanmak üzere internet üzerinden elektronik posta gönderilmiştir. Konsensus web sayfasında kendileri için ayrılmış soru formu alanına gitmeleri istenmiştir. Toplam 1543 mülkiyeli 5 defa olmak üzere araştırmaya katılım daveti gönderilmiştir. Soru formunun doldurmak için kendilerine ayrılan sayfaya giren mülkiyelilerin sayısı 330, soru formunu tamamen dolduranların sayısı ise 309'dur. Araştırmanın saha çalışması 05-15 Aralık 2006 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada uygulanan soru formunun tamamı İstanbul Mülkiyeliler tarafından hazırlanarak. Konsensus sosyo-politik Araştırma Uzmanları tarafından incelenmiş ve soru formunun içinde yönlendirmeye mahal verecek soruların bulunmadığı tespit edilmiştir.

Önemli Bulgular: Önümüzdeki 5 ay boyunca Türk kamuoyunun üzerinde oldukça sık tartışacağı ve 2007 yılının baharında gerçekleştirilecek Cumhurbaşkanlığı seçimlerine, Türk Siyasetine senelerdir damgasını vurmuş ve hali hazırda başarılı Türk Siyasetçileri yetiştiren eğitim kurumu olan Mülkiye Mezunlarının bakış açıları önem kazanmaktadır. Mülkiyelilerin %64'ü AKP'nin bir toplumsal mutabakat yaratmak üzere kamu kurumları ve sivil toplum kurumları ile fikir alışverişinde bulunarak bir Cumhurbaşkanı adayı sunmasını Cumhurbaşkanlığı adayı belirlemede en doğru yol olacağını düşünmektedir. Yani Cumhurbaşkanı adayı veya adayları bir konsensus ile belirlenmelidir görüşü yaygın olarak ortaya çıkmaktadır. Buna rağmen Mülkiyelilerin %69'u AKP'nin kendi içinden bir aday seçeceğini ve bu adayın da Recep Tayyip Erdoğan (%52) olacağını düşünmektedir.

Mülkiyelilerin sırasıyla Cumhurbaşkanı adayları;

- Hikmet Çetin (%18)
- Mümtaz Soysal (%15)
- Erdal İnönü (%13)
- Yılmaz Büyükerşen (%12)'dir.

Sonuç olarak Türkiye'de kamuoyu oluşturma yetisinin üst düzeyde olduğu bir topluluk olan Mülkiye Topluluğunun, Türkiye'nin yeni Cumhurbaşkanının sadece AKP tarafından seçilmemesi gerektiği, AKP'nin Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde böyle bir yol izlerse Türkiye'nin iyileştirilmesi zor siyasi yaralar alacağı konusunda bir konsensus içinde oldukları gözlemlenmiştir. Aynı konsensus Mülkiyelilerin Cumhurbaşkanı adayları arasında sağlanamamış görünmektedir.

Konsensus Araştırma ve Danışmanlık Genel Müdürü Murat Sarı.

Çankaya, vesayetçi demokrasi ve iki paradigma

Taner Timur.

27 Mayıs 1960 darbesini Ankara sokaklarında nasıl coşkuyla karşıladığımızı sık sık anımsarım. Fakat her seferinde, içimden şu soruyu sormaktan da kendimi alamam: Tüm aydınlara bir bayram sevinci yaşatan bu hareketin demokratik rejimimizde bir dönüm noktası olduğunu, acaba, o sırada kaç kişi kestirebilmişti?

Yazı: Prof. Dr. Taner Timur

Bunu düşünürken, o günlerde genç bir asistan olarak S.B.F koridorlarında karşılaştığım Prof. Dr. Tahsin Bekir Balta'nın düşünceli hali gözlerimin önüne geliyor. Yoksa Tahsin Hoca, kendisi eski CHP bakanlarından olduğu halde, her askeri rejimin mutlaka bazı izler bırakacağını hissetmenin sıkıntısını mı yaşıyordu? Herhalde o günlerde Tahsin Hoca gibi keyifsiz olanlar sanıldığı kadar az değildi. Gerçekten de 27 Mayıs'ın tüm iyi niyetlerine ve arkalarındaki aydın desteğine rağmen bu izler kaldı ve Türk demokrasisi, 27 Mayıs'tan sonra adeta biçim değiştirdi: Ani bir kesintiyle değil, fakat belli belirsiz bir evrimle, Amerikalı Sosyolog E. Shils'in "vesayetçi demokrasi" dedi-

ği niteliğe büründü. E. Shils'in 1960'larda, kuşkusuz Türk tecrübesini de göz önünde bulundurarak geliştirdiği bu modele göre demokratik gelenekleri köklü olmayan ülkelerde, asker-sivil kadroların "vesayetçi" kanatları, keyfi iktidarların Anayasa'yı ihlal etme ve rejimi değiştirme riskine karşı garanti teşkil edecekti. Çankaya da bu vesayetin bir çeşit karargâhı olacaktı. Bu vesayet bazen zorla, (12 Mart, 12 Eylül "ara rejimleri") çoğu kez de manevi baskıyla uygulandı ve Çankaya "vesayet makamı" olma niteliğini uzun süre korudu. 1989'da Turgut Özal'ın Cumhurbaşkanı seçilmesine kadar yüce makamı hep komutanlar işgal ettiler.

Kemalist dönemde rejimi tehdit

eden tehlike "irtica" idi ve Çankaya, devlet kurucu öndere bağlılığın ifadesi olan Atatürk kültü bağlamında kendi kutsallığını yaratmıştı. Terakkiperver Fırka bu amaçla ilga edildi; Takriri Sükun Kanunu bu amaca hizmet etmek için çıkarıldı; İstiklal Mahkemeleri bu düzeni pekiştirmek için çalıştırıldı. Ne var ki 1960'dan sonra paradigma gide-rek değişti ve açıkça ilan edilmese bile asıl düşman "solculuk" ve "bölücülük" haline geldi. Bu arada resmi söylem aynı kalmış, yine "demokrasi" üzerine kurulmuştu. Her darbe, demokrasiyi ayaklar altına alan uygulamalarına rağmen, "demokrasi"yi daha sağlam temeller üzerine oturtmak hedefinde meşruiyet arıyordu.

1980'lerden itibaren iç ve dış nedenlerle paradigma yeniden değişti; daha doğrusu "irtica"yı temel alan Kemalist paradigmaya yeniden döndü. ABD'nin Afganistan'da Sovyetlere karşı yürüttüğü "İslamcı" savaş, 1979 İran İslami Devrimi ve Suudi Arabistan'ın Şii yükselişe karşı keseleri açan Sünni militanlığı gibi etkenler tüm İslam dünyasını olduğu gibi Türkiye'yi de etkilediler. Sovyet sisteminin çöküşü ve komünizm tehlikesinin kalkması da bu yönde önemli bir etken oldu. İçerden de 24 Ocak kararları, kemer sıkma politikaları ve daha sonraki krizler yoksul halkı dünyaya küstürdü, ahret kaygılarını kamçıladi. 1996 Refahiyol koalisyonu ve Necmettin Erbakan'ın başbakan olması bu koşullarda bir dönüm noktası teşkil etti. Gerçi Erbakan daha önce de bir koalisyon hükümetine katılmıştı; fakat orada Ecevit başbakan olarak belli bir teminat olarak görülüyordu; üstelik iktisadi kriz zaten bu tehlikeyi kısa sürede bertaraf etmişti. Oysa bu kez durum çok daha ciddiydi ve Erbakan'ın meydan okuyucu, provokatif söylemi bardağı taşıran damla oldu. 28 Şubat darbesi bu koşullarda gerçekleşti ve Çankaya ye-

27 Mayıs 1960 darbesi ile Milli Birlik Komitesi'nin başına getirilen Orgeneral Cemal Gürsel, bir açıklama yaparken...

niden "irticaya karşı vesayet politikası"na kavuştu. İslami kanattaki meaculpa ve AKP çerçevesinde yeniden yapılanma kâr etmedi. Takiyye ihtimalleri kuvvetliydi; teyakkuzu elden bırakmamak gerekiyordu. İşte önümüzdeki Çankaya seçimlerine bu koşullarda giriyoruz. Erdoğan Çankaya'ya çıkacak mı, çıkmayacak mı? Çıkabilir mi, çıkamaz mı? Sonunda türban Çankaya'ya girecek mi, giremeyecek mi? Yanıt bekleyen ve kriz potansiyeli taşıyan temel soru bu.

Aslında sorunun bu şekliyle yapay ve Türkiye dışında anlaşılması zor bir nitelik taşıdığını söyleyebiliriz. Cumhurbaşkanı'dan çok daha fazla anayasal yetkilere sahip olan, tüm dünyayı dolaşan ve her yere de türbanlı eşini beraberinde götüren Başbakan R. T. Erdoğan'a Çankaya kapılarının kapalı olması garip görülebilir. Fakat, bu durum, Türkiye'ye özgü koşulların, yukarıda anlatmaya çalıştığımız tarihi arka-planın, vesayetçi demokrasinin ve irticaya karşı paradigmanın doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmış bulunuyor. Bu paradigma Türkiye'nin asıl sorunlarını ve içinde bulunduğu gerçek çelişkiyi yansıtıyor mu? Ben bu kanıda değilim ve garip bir şekilde

Türkiye'nin reel durumunun, yanıt araması gereken çelişkinin ifadesini de bizzat Başbakan Erdoğan'ın son konuşmalarından birinde buldum. Gerçekten de, New York'ta geçtiğimiz günlerde yapılan Medeniyetler İttifakı toplantısında konuşan Başbakan Erdoğan, bir yandan yaşadığımız dünyada "her geçen gün daha da artan haksızlık ve eşitsizliklerin, büyüyen korku ve şüphelerin bütün dünyada karşılıklı nefret, önyargı, öfke ve hoşgörüsüzlüğü beslediğini" ileri sürerken, öte yandan da "karşılıklı bağımlılığın inanılmaz bir hızla arttığını" ve "güvenliğimizin de küresel anlamda bölünmez" bir niteliğe büründüğünü söylüyordu (Zaman, 20 Aralık 2006). Bu durumda, sözü edilen bütünleşme aslında haksızlıkların, eşitsizliklerin ve nefretlerin bütünleşmesi olmuyor mu? Bu soruya ne yazık ki Erdoğan'ın konuşmasında yanıt bulamıyoruz. O zaman biz soralım: Bu dilemmadan, somut önlemler önermeden, aksine küreselci politikalara teslim olmuş programlarla ve sadece Mevlana'ya göndermeler yaparak, karşılıklı sevgiyi yücelterek çıkmak mümkün müdür? İşte, bence, Erdoğan'ın da, Türkiye'nin de gerçek çelişkisi burada yatı-

1960 darbesi sonrasında Yassıada'ya gönderilen Başbakan Adnan Menderes, Maliye Bakanı Hasan Polatkan ve Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu'yla beraber idama mahkûm edilmiş ve Marmara Denizi'ndeki İmralı Adası'nda asılarak idam olmuştu.

yor ve Türkiye'de gerçek demokrasi ancak bu soruya yanıt verecek toplumsal güçlerin ağırlığını hissettirmesi ile kurulacaktır.

MGK'nın 28 Şubat kararlarının ardından, Başbakan Necmettin Erbakan, başbakanlık görevini hükümet ortağı DYP genel başkanı Tansu Çiller'e vermek amacıyla 18 Haziran 1997'de istifasını Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e sunmuştu.

Parlamenter ve başkanlık rejimleri

Temsili demokrasilerde, halkın sürekli olarak siyasetle uğraşması söz konusu değildir. Ancak, onun yokluğunda, onun adına otoriteye ilişkin kararları almak meşru yetkisini kullanmak üzere seçilmiş olan temsilciler, yönetim faaliyetinde bulunurlar. Bu temsilcilerin seçiminin hakça ve yasal olması (due process) esastır. Temsilciler halka karşı siyaseten sorumludurlar ve ona hesap vermekle yükümlülüğündedirler. Gerek temsilcilerin belirlenmesi, gerek halka hesap vermelerini sağlamak için seçim kurumu son derecede elverişli bir yapı oluşturur. Seçimler temsilcilerin hakça ve yasal olarak belirlendiklerini tescil eden, başarısız görülen temsilcilerin de görevden uzaklaştırılmalarını sağlayan bir düzenlemedir. Seçimler herhangi bir baskı ve gözetim altında yapılmadığı ve her temsilci adayı serbestçe ve korkusuzca görüş, fikir ve ideallerini açıklayabildiği sürece serbest ve hakça yapılmış olarak kabul görürler. Serbestçe ve hakça yapıldığı sürece seçimlerin meşru olduğu ve temsili demokrasinin gerçekleştirilmesi için gerekli ilk adımın atıldığı kabul edilir.

Yazı: Prof. Ersin Kalaycıoğlu*

Westminster (İngiltere) Modeli

Temsili demokrasi modellerinin tümünde yargının yasama ve yürütme organlarından bağımsız olması esas olarak kabul edilmiştir. Ancak, yasama ve yürütme arasındaki ilişki, temsili demokrasi rejimlerinde önemli farklar içerecek bir biçimde tasarlanmıştır. Saf haliyle ele alınacak olursa, İngiltere’de gerçekleştirilen temel temsili demokrasi rejiminde (Westminster modeli) yasama erki halkın temsilcilerinin oluşturduğu yasama organında vücut bulur. Bu erk başka hiçbir kurum tarafından paylaşılmaz. Üstelik, serbest ve hakça seçimlerle temsilcilikleri tescil olunmuş bulunan milletvekilleri halk adına siyasal karar alma yetkisine meşru olarak sahip olan tek heyettir. Çünkü, egemen olan iradeyi temsil yetkisi meşru olarak tescil edilmiş olanlar onlardır. Halk (seçmenler) bu gücü onlara seçtikleri yasal süre boyunca kullanmak üzere devir ve teslim ettiğini seçim işlemiyle tescil etmiş bulunmaktadır. Dolayısıyla, halkın (seçmenin) temsilcisi konumunda bulunan parlamento (uygulamada alt-meclis konumundaki Avam Kamarası üyeleri) her türlü konuda meşru otoriteye dayalı karar alma yetkisine sahiptirler. Onlar, ancak seçim döneminde halka siyasal kararları dolayısıyla hesap verirler. Halk (seçmen) bunları

onaylamıyorsa, onlara oy vermemek suretiyle tercihini belirtir. Bu kararların kaldırılması veya yerine yeni kararların alınması bir dönem sonra seçilecek olan temsilcilerin görevidir. Bu uygulamada halkın siyasal sistemin yönetimine doğrudan doğruya bir etkisi yoktur; halk kararları ancak dolaylı olarak etkiler. (Held, 1987: 92-96, Lijphart, 1984: 4-8, Rasmussen ve Moses, 1995: 71-78)

** Bu metnin daha geniş bir biçimi “Siyasal Rejim Tasarımı ve Demokrasi”, İktisat Dergisi, no. 338, (Nisan, 1999): 5-20 olarak yayımlanmıştır.*

Başkanlık (ABD) Modeli

Westminster modelinin 18. yüzyıl sonundaki koşullara uyum göstererek değişmesi sonucunda ortaya çıkan bir alt-türü olarak Amerika Birleşik Devletleri’nde uygulanan Başkanlık rejimi, aslında Westminster modeliyle aynı kültür ortamının bir ürünüdür. Ancak, Lijphart’ın son derecede isabetli bir biçimde belirttiği gibi, başlı başına bir demokrasi rejimi uygulaması olmayan Başkanlık rejimi, Westminster modelinin bazı özelliklerinin aynen korunması ve bazılarının da değiştirilmesiyle inşa edilmiştir (1984: 20-23). Başkanlık rejimi yasama, yürütme ve yargı organlarının tamamen birbirlerinden bağımsız ve eşit siyasal erke sahip oldukları bir düzenlemedir. Westminster mode-

lindeki yasama-yürütme içiçeliği ve kuramsal olarak yasamanın, uygulamadaysa yürütmenin üstünlüğü, yerine yasama ile yürütmeden hiçbirinin bir diğerine üstün gelememesi dolayısıyla bir denge ve denetim sağlanmak suretiyle her türlü iktidar birikimi ve dikta tehlikesinin engellenmesi esasına göre oluşturulmuştur. Yasama organı içindeyse ayrıca bir denge güdülmüş, Temsilciler Meclisi nüfus büyüklüğü eşit olan tek sandalyeli (dar) bölgelerden seçilir ve nüfusu daha fazla olan eyaletlere daha fazla temsil olanağı sağlarken, Senato her eyaletten iki senatör seçmek suretiyle eyaletlerin eşit temsilini sağlamaktadır. Lijphart’ın dengeli iki meclislilik diye ifade ettiği bu durum (aynı eser: 21), Westminster modelinin aristokratik ve kalıtsal üst meclisi (Lordlar Kamarası) yerine bölgesel (federalist) temsile dayalı bir üst meclis yaratma çabasının bir ürünüdür. Amerikan Devrimi’nin idealleri ve o tarihteki ABD sosyo-ekonomik yapısıyla Westminster modelini bağdaştırmayı, hatta demokratikleştirmeyi tasarlayan ABD Anayasası yapımcılarının bu yola gittiklerini söylemek yanlış olmayacaktır (Huntington, 1968: 96).

Oydaşma (Consociational Democracy- İsviçre) Modeli

Westminster modelinden yapısı, işleyişi ve içinde konumlandığı kültürel bağlam olarak farklı olan esas ayırım oydaşmacı (consociational) modelidir. En mükemmel ve belki de en karmaşık tasarımını İsviçre’de bulduğumuz bu siyasal rejim tasarımı, Westminster modelinde ön planda yer alan hükümet kurma sorunsalını geri plana bırakmakta, siyasal temsilin yaygın, kavrayıcı ve bütünleştirici olmasına özen göstermektedir. Bu amaçla her siyasal görüş, fikir, ideoloji ve çıkarın siyasal kararlara etkisini maksimize edici temsilini esas alan bir tasarımdır oydaşmacı rejim modeli. Bu rejimde esas olan her siyasal kuvvetin halk (seçmen) arasındaki büyüklüğüne gö-

re siyasal temsilin temin edilmesi suretiyle yasama kurumunun oluşturulması yoluyla siyasal otoritenin meşruluğunun genel kabul görmesini sağlamaktır. Oydaşmacı demokratik rejimler çeşitli sosyo-kültürel fay hatlarıyla parçalanmış toplumlarda kurumsallaşmışlardır. Bu tür toplumların demokrasiyle ve istikrar içinde yönetilebilmeleri, ancak tüm görüş, fikir, ideoloji ve çıkarlara kucak açan bir katılma ve temsil anlayışının hayata geçirilmesiyle mümkün olabilmektedir. Onun içindir ki, oydaşmacı siyasal rejimlerde nisbi temsil, parti sisteminde çok partililik, dengeli iki meclislilik, merkezi-yetçiliğin tam tersine yerinden yönetim, ve federalizm gibi öğeler olarak temel rol oynamaktadır.

Yarı-başkanlık (Fransa) Modeli

Yarı-başkanlık rejimi Westminster modelinin bir türevi olarak tasarlanan, ancak oydaşmacı rejim tasarımının özelliklerinden de yer yer yararlanan bir yapısal görüntüdedir. Bu türün ilk örneğini Almanya (Weimar Anayasasıyla) ve Finlandiya 1919 yılında hayata geçirmişlerdir. Ancak, dünyada en fazla tanınan yarı-başkanlık modeli 1958 Fransız Anayasası ile Beşinci Cumhuriyet uygulamalarına konu olan Fransız rejimidir. Bu uygulama Fransa’nın 1950’lerde kaybetmeye başladığı sömürgelerinin oluşturduğu küçülme döneminden de etkilenen siyasal bunalımın bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Dördüncü Cumhuriyet’in istikrarsız hükümetlerinin ve güçlü fakat çok partili yasama organının Fransa’nın yönetilmesini zorlaştırdığı düşüncesiyle hareket ederek, bir ulusal askeri kahraman olan General Charles de Gaulle’ün liderliğinde istikrarlı hükümet uygulamasını yerleştirmek üzere yarı-başkanlık rejimi kurulmuştur (Hayward, 1983: 14-17; Pickles, 1962: 26). Bu rejim doğrudan doğruya de Gaulle’ün istek ve direktifleri esas alınarak yapılan bir anayasaya dayan-

maktadır. Özellikle 1962 değişikliğinden sonraki Fransız Anayasası halk tarafından yedi yıllığına seçilen bir başkan, halk oyuyla seçilen bir Millet

lerle nispi temsil korunurken, başkanlık kurumunun olağanüstü yetkilerle donatıldığı görülmektedir (Pierce, 1968: 48-67; Hayward, 1993: 36-75).

Çizelge I: Demokrasi’de Siyasal Rejim

	Doğrudan Demokrasi	Temsili Demokrasi	
18. yüzyıl		Çoğulcu	Çoğunlukçu
Cenevre		Demokrasi	Demokrasi
Kantonal			
Yönetimi	Oydaşmacı	Koalisyon	Westminster
veya	Demokrasi	Hükümeti	Rejimi
18. yüzyıl	(İsviçre)	(İtalya)	(İngiltere)
ABD Kuzey		Yarı-Başkanlık Rejimi	
Doğu bölgesi		(Fransa)	
kent meclisleri			Başkanlık Rejimi (A.B.D)

Meclisi ve Senato’dan ibaret çift meclisli bir yasama organı, başkanın atadığı ve yasama organına karşı güvenoyu ile sorumlu, fakat başkan tarafından azledilebilen bir başbakan ve bakanlar kurulu ve bağımsız yargıyı öngörmektedir. İki türlü çoğunluk ve dar bölge esasına göre yapılan seçim-

Demokrasilerde siyasal rejim ve etkileri: Kuramsal Çerçeve

Burada yapacağımız karşılaştırmayı bir sadeleştirme üzerine oturttuğumuz ve dolayısıyla yapılan karşılaştırmamızın da yanığı oluşturma riskinin

arttığını belirtmeden yolumuza devam etmemiz gerektiğinin bilincindeyim. Ancak, Westminster ve Koalisyon Hükümetleri rejimlerinden oluşan Parlamento rejimleri (PR) ile Başkanlık ve Yarı-Başkanlık rejimlerinde oluşan ve hepsine birden Başkanlık kurumuna yürütmeye atfettikleri önem dolayısıyla Başkanlık rejimleri (BR) diye adlandıracağımız rejimlerin bir karşılaştır-

Siyasal meşruluk ve meşruluk bunalımı

Meşru siyasal karar alma yetkisi hangi kurum ve/veya mercilere aittir? Bu sorunun yanıtı siyasal rejim tasarımında içerilir. Herhangi bir siyasal sorun (problem) veya konu (issue) ortaya çıktığı zaman, siyasal sistemin hangi kurum ve mercilerinin bu konuda

mesi ve yerine yeni bir kadroyu seçebilmesi anlamına gelmektedir ki, demokrasinin hayata geçirilmesinde halkın iktidara hesap sorabilmesi ve gerektiğinde onların görevine son verilmesi, bizzat demokrasi olgusunun tanımından kaynaklanan bir husustur.

Siyasal muhalefetin maliyeti: Sıfır toplamlı oyun

Bir genel seçim sonucunda tek bir siyasal partinin iktidara gelmesi üzerine tüm ekonomik kaynakların dağılımına kumanda etmesini sağlayan bir düzenlemede, muhalefet parti veya partilerinin üye, sempatan, destekçi ve yandaşlarına dağıtacakları mevki ve mali olanaklar bulunmayacağından, bir daha sefer yapılacak olan seçimlere kadar, çok ağır bir maliyet yüklenmeleri söz konusu olacaktır. Bir siyasal partinin genel seçimlerde her türlü mevki ve mali kaynağa sahip olması, diğer partilerin ise hiçbir mevki ve mali kaynağa sahip olamaları durumunda, siyaset kazananın her şeyi kazandığı, kaybedenin de her şeyi kaybettiği bir "oyun" haline dönecektir. Oyun kuramı tabiriyle sıfır toplamlı oyun haline gelen bir siyasal ortamın üretilmesine katkıda bulunacak olan kurum ve kurallar iktidar ile muhalefet arasındaki ilişkileri fevkalade gelecek ve bu ortamda muhalefetin hırçın, ve uzlaşmaz, iktidarsa hoşgörüsüz olmasına meydan verecektir.

Hükümet istikrarı, siyasal istikrar

Demokraside siyasal rejimleri ne derecede hükümet istikrarı sağladıkları açısından karşılaştırabiliriz. Özellikle seçimlere ilişkin yasa ve kurallar iki amaca yönelebilirler: Hükümet istikrarı veya temsilde adalet. Bu iki kural birbirleriyle çelişir. Eğer hükümet istikrarı temin etmek için bazı seçim kuralları kabul edilirse, temsilde adaletten uzaklaşmak; eğer temsilde ada-

let temin etmek amaçlanıyorsa, o zaman da hükümet istikrarından ödün vermek söz konusu olur. Eğer hükümet istikrarı korunsun isteniyor ve temsil adaleti önemsenmiyorsa, o zaman da çoğunluk esasına dayalı bir seçim sistemine göre oylar parlamento sandalyesine dönüştürülerek, bir siyasal partinin hükümeti oluşturması ilkesi benimsenir. Ancak, bu durumda yeterince temsil edildiğini düşünmeyen seçmenlerin sayıları artarsa, hükümetin girişimleriyle itaatin sağlanması zorlaşacağından, bir yandan siyasal rejimin meşruluğu sorgulanırken, diğer yandan da siyasal protesto eylemleri yaygınlaşarak, sivil itaatsizlik, grev, boykot, bina işgali ve benzeri olayların yaygınlaşarak siyasal sistemin istikrarının tehlikeye girmesi de söz konusu olabilecektir. Hükümet istikrarının her zaman siyasal istikrarı getirmeyeceğini belirtmekle yetinmeyip, hükümet istikrarının mı, yoksa siyasal istikrarın mı daha önemli olduğunu hesaplamakta yarar vardır. Sonuç olarak, siyasal rejimleri hükümet istikrarı ve siyasal istikrar açısından karşılaştırmak da anlamlı olacaktır.

Parlamentar ve başkanlık rejimi karşılaştırmaları

Çizelge 3'te sunulan özet görüntü Parlamenter rejimle Başkanlık rejimleri arasındaki farkları temel ölçütler itibarıyla sunmaktadır. Bu çizelgedeki sıralamayı esas alarak incelemeyi sürdüreceğiz, ilk önemli fark parlamenter rejimlerde siyasal meşruluğun tekil bir adresi bulunurken, siyasal meşruluğun başkanlık rejimlerinde tam bir çift veya çok başlılık sergilediği hususunda göze çarpmaktadır. Parlamenter rejimde halk parlamentoyu seçerek ona meşru siyasal yönetimi oluşturma yetkisini vermektedir. Oysa, Başkanlık rejimlerinde halk hem parlamentoyu, hem yürütmeyi ve bazılarında yargı organını oluşturan üyeleri seçerken, her birinin meşru yönetme yetkisini doğrudan halktan

aldığını iddia eden eşit güçte siyasal merciler yaratılmaktadır. Bunlar arasında çıkacak olan bir uyuşmazlığın çözümü ancak halka başvurarak, yani seçimlerde olabilecektir.

her ikisi de halka ayrı ayrı şeyler vaat etmişlerse, -ki bu durum Başkan'ın bir partiden, Meclis çoğunluğu'nun bir başka partiden olması durumunda mutlaka ortaya çıkmaktadır - o zaman

Çizelge 2: Demokrasilerde Parlamenter ve Başkanlık Rejimleri'nin Özellikleri

Temel Özellikler	Yerleşik Demokrasilerde Rejim Tipi	
	Parlamentar Rejim	Başkanlık Rejimi
Demokrasi	Temsili	Yarı-Temsili / Doğrudan (İki partililik halinde ve Başkanın partisi yasama organında çoğunluktaysa Başkan=Başbakan)
Yasama-Yürütme İlişkilerinin Hukuki Niteliği	Resmen Yasama Üstün (Uygulamada Yürütme Hakim; ve Yasama Organı içinde Yasama-Yürütme Ayrımı)	Kuvvetler Eşit (Resmen ve Uygulamada Yasama ve Yürütme Ayrı ve Eşit Güçte)
Uygulamada Kuvvetlerin İlişkisi	Yasama -Yürütme Birliği ve Yargı Bağımsız Zayıf (Parlamento yasaların %5'ini yapıyor İngiltere'de)	Kuvvetler Ayrılığı (Her üç kuvvet de bağımsız)
Parlamento'nun Gücü	Kuvvetli	Kuvvetli (ABD Kongresi yasaların %30'unu yapıyor)

Kaynaklar: Lijphart, (1984: Bölüm 4), Powell Jr. (1982: 55-69), Mainwaring, (1993: 204-22).

masını yapacağız (bakınız Çizelge 2). Her karşılaştırma bir görecelik içerir. Bu nedenle rejimlerin karşılaştırmasını hangi ölçütlere göre yapacağımızı belirlemek gerekir. Öncelikle burada ele alacağımız husus bu karşılaştırma ölçütleri olacaktır. Bu ölçütleri belirledikten sonra, onları işlemselleştirerek, söz konusu siyasal rejim uygulamalarının yapıldığı siyasal sistemleri, bu ölçütlere göre inceleyeceğiz.

2007 Başkanlık seçimlerinden itibaren Fransız başkanları 5 yıllık sürelerle seçilmektedirler.

yaptırım gücü ile desteklenen meşru sonsal (nihai) karar alma yetkisine sahip olduğu bir taraftan egemenlik anlayışının bir yansıması, bir yandan da hükümet etme üslubunun bir ifadesi durumundadır.

Siyasal kurum ve liderlerin kadro değişimi

Halkın doğrudan doğruya veya temsilcileri aracılığıyla siyasal iktidardan hesap sorabilmesi, onaylamadığı iktidarlara işbaşından uzaklaştırabil-

Çizelge 3: Yerleşik Demokrasilerde Parlamenter ve Başkanlık Rejimi Karşılaştırmaları		
Karşılaştırma ölçütleri	Demokrasilerde Rejim Tipi	
	Parlamentar Rejim	Başkanlık Rejimi
Siyasal merciler arasında meşruluk dağılımı	Tekil Meşruluk Kaynağı (resmen Yasama uygulamada Başbakan)	Çift Başlı Meşruluk (resmen Yürütme-Yasama-Yargı uygulamada Başkan-Kongre-Yüce Mahkeme veya Başkan-Başbakan)
Yasama-Yürütme İlişkilerinde Felç, Kilitlenme (Gridlock)	Yok	Var (Latin Amerika'da adeta Yasama-Yürütme savaşları var)
Görev Süreleri	Esnek	Katı
Hükümet İstikrarsızlığı	Var (Kabine büyüklüğü arttıkça istikrarsız azaldıkça istikrarlı)	Yok (Fransa'nın Durumu belirsiz)
Sıfır Toplamlı Oyun	Yerleşik Demokrasilerde Yok	Tüm örneklerinde var (ABD istisna)
Siyasal İstikrarsızlık	İtalya'da Çok, İngiltere'de Az Hindistan'da Az	Fransa'da Çok, ABD'de Az Tüm Üçüncü Dünya Ülkeleri'nde Çok
Yaşam Ümidi	Çok Partili: 111 yıl Çift Partili: 55 yıl	Çok Partili: 15 yıl Çift Partili: 26 yıl
Yaşam Ümidi	Ekonomik Küçülme: 26 yıl Ekonomik Büyüme: 143 yıl	Ekonomik Küçülme: 16 yıl Ekonomik Büyüme: 24 yıl

Kaynaklar: Linz, (1990a ve 1990b: passim), Riggs (1992: 216-222), Powell, (1982: Bölüm 4, 7, 8 ve 9), Lijphart, (1984: Bölüm 5), Mainwaring (1993: passim), Przeworski, et. al. (1996: 46).

Başkanlık rejimlerinde hem Başkan, hem de yasama organı çoğunluğu kendisini halkın seçimle iş başına getirilmiş "gerçek" ve meşru temsilcileri olarak kabul etmektedir. Üstelik,

yürütmenin istediği yasalar yasama organından çıkmamaktadır. Bu halde, kendisini halkın meşru temsilcisi olarak gören Başkan vaat ettiklerini yerine getiremeyen ve giderek siyasal güç

kaybeden bir konumda bulunmaktadır. Bu durumdan çıkmak için, kendi meşru temsilcilik konumundan hareketle Meclis'i es geçen kanun kuvvetinde kararname veya kararlara dayanarak ülkeyi yönetmeye kalkışmakta, yahut, pek çok Üçüncü Dünya ülkesinde olduğu gibi Meclis'i feshederek tek başına ülkeyi yönetmeye başlamaktadır (Linz, 1990a: 53-58). Çift-başlı meşruluk bir meşruluk ve yönetim bunalımının hazırlayıcısı olmaktadır. (Linz, 1990b: 86)

Başkanlık rejiminde Başkan'ın görev süresi belirli ve değişmez bir süredir. Hiçbir Başkan bu süreden önce, kötü yönetim, basiretsizlik, yasama-yürütme uyumsuzluklarının rejimin çalışmasını engellemesi gibi nedenlerle görevden alınmaz. Bu durum, yasama-yürütme uzlaşmazlıklarının çözümsüzlüğüne katkıda bulunmaktadır. Başkanın son derece zahmetli bir yolla görevinden uzaklaştırılabilmesi nedeniyle, görevini ihmal, kötüye kullanması, hastalık gibi nedenlerle yerine getiremeyecek hale gelmesi gibi durumlarda bile yıllarca Başkanlığa devam edebilmesi söz konusu olmaktadır.

Parlamentar rejimlerde başbakan kötü idare gösterdiğinde ya partisi içinden, ya da yasama organından gelen tepkilerle görevini kaybetmekte, ya da erken seçime gitmeye zorlanmaktadır. Bu durumdaysa, başbakanın partisi seçimi kaybettiğinde yeni bir hükümetin kurulması yoluyla kötü yönetim ortadan kaldırılmaktadır. Bu yolla çok daha esnek ve hal-

kın tepkilerine daha kolay uyarlanabilen bir rejim uygulaması mümkün olabilmektedir.

Ayrıca, parlamenter rejimler, özellikle koalisyon hükümetleri aracılığıyla bir çok siyasal partiye hükümet olma olanağını sunmaktadır. Başkanlık rejimleri yürütmeyi tek bir parti liderinin denetimine terk eden bir uygulama olarak, seçimler sonunda en çok oy alanın büyük bir güç kazandığı, geri kalanların ise büyük kayıplara uğradığı bir rejimdir.

Genel bir değerlendirme yapıldığında, bizzat rejimin tasarımı ve işleyiş esprisi nedeniyle Başkanlık rejimlerinin hükümet istikrarı sağlarken siyasal istikrarsızlığa yol açtıkları görülmektedir. Siyasal istikrarsızlık ve hatta bunalımla karşılaştıklarında Başkanlık rejimlerinin özellikle zafiyet içinde kaldıkları anlaşılmaktadır. Nitekim, bir bunalımı çözmek için başkanı uzaklaştırmak zorunluluğu ile karşılaşıldığında tüm rejimin sallandığı, istifa etmek konusunda ayak direyen bir Başkan'a karşı hiçbir kurumsal formül bulunmadığı, üstelik Başkan istifa ettiğın-

de yerine geçecek olan başkan yardımcısının da yeterli meşruluğu olmadığı için bunalımın daha da derinleşme eğilimi taşıdığı, yine Mainwaring tarafından saptanmıştır (1993: 207-08). Üstelik, ikiden fazla siyasal partinin parlamentoda yer aldığı, yani çok partili sistemlerde Başkanlık rejimiyle demokrasinin istikrarının bir arada gitmediği de kanıtlanmış bulunmaktadır (Mainwaring, 1993: 210-212; Przeworski, et. al., 1996: 46).

Parlamentar rejimler hükümet istikrarsızlığına daha fazla meydan verirken, demokrasinin istikrar içinde çalışmasını sağladıkları göze çarpmaktadır. Parlamentar rejimler Başkanlık rejimlerine oranla daha uzun ömürlüdürler. Bunalımla karşılaştıklarında hükümetleri feda ederek, demokrasiyi kurtarmak ve bunalımı aşmak için daha fazla kurumsal çözüm üretme yeteneğindedirler.

Sonuç

Yukarıda sergilenen araştırma bulguları ve olgusal saptamaların ışığında kurumsal düzenlemelerin siyasal sistem üzerinde önemli etkileri bulunduğu görülmektedir. Bunlardan en belli başlılarını şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Yürütmenin de yasama gibi doğrudan halk oyuyla belirlendiği re-

jimler siyasal yetkilerin kullanımında bir çift başlılık ve bundan doğan bir meşruluk sorununa yol açmaktadır.

2. Yürütmenin de yasama gibi doğrudan halk oyuyla belirlendiği rejimlerde çok partili bir sistem söz konusuysa, yasama organındaki çok partililik, yukarıda belirtilen sorunların boyutlarını da arttırarak demokrasinin çalışamaz hale gelmesine yol açmaktadır.

3. Yürütmenin de yasama gibi doğrudan halk oyuyla belirlendiği rejimlerde, görev sürelerindeki uzunluk ve katılık, halkın siyasal liderlerden, özellikle başkandan hesap sormasını zorlaştırmakta, olağan siyasal katılımı anlamsızlaştırmakta, protesto ve sokak hareketlerini teşvik etmektedir.

4. Yürütmenin de yasama gibi doğrudan halk oyuyla belirlendiği rejimlerin seçimleri "sıfır toplamlı oyun" görüntüsü çizmektedir. Böylece, iktidar ve muhalefet ilişkileri Başkanlık rejimlerinde, Parlamentar rejimlere oranla, daha gergin ve çatışma içeren bir nitelik arz etmektedir.

5. Parlamentar rejimlerde başbakan her zaman, Başkanlık rejimlerinin başkanına göre, daha kolay değiştirilmektedir. Özellikle, yerleşik demokrasilerde başbakanlar yönetme zaafı gösterdiklerinde, keyfi davranışlar sergilediklerinde, partileri için bir yük olmaya başladıklarında hemen istifaya zorlanabilmektedirler.

6. Başkanlık rejimleri hükümet istikrarı sağlarken, siyasal sistemi istikrarsızlığa sevk etmektedir. Parlamentar rejimler hükümet istikrarı sağlamazken, siyasal sistemde istikrar sağlamaktadır.

*Işık Üniversitesi

Kaynakça

- Hayward, Jack (1983). *Governing France: The One and Indivisible Republic*. (2. Baskı) (Newyork, London: W. W. Norton)
- Hayward, Jack (1993). "The President and the Constitution: its Spirit, Articles and Practice" Jack Hayward (der.) *De Gaulle to Mitterand: Presidential Power in France*. (London: Hurst) içinde 120-49.
- Mainwaring, Scott (1993). "Presidentialism,

- *rand: Presidential Power in France*. (London: Hurst) içinde 36-75.
- Held, David (1987). *Models of Democracy*. (Stanford, California: Stanford Univ. Press)
- Howorth, Jolyon (1993). "The President's Special Role in Foreign and Defence Policy" Jack Hayward (der.) *De Gaulle to Mitterand: Presidential Power in France*. (London: Hurst) içinde 150-189.
- Huntington, Samuel P. (1968). *Political Order in Changing Societies*. (New Haven and London: Yale University Press).
- Lijphart, Arend (1984). *Çağdaş Demokrasiler*. (Çev. Ergun Özbudun, Ersin Onulduran). (Ankara: Türk Demokrasi Vakfı ve Türk Siyasal İlimler Derneği Ortak Yayını).
- Linz, Juan J. (1990a) "The Perils of Presidentialism" *Journal Of Democracy*. vol. 1, no. 1: 51-69.
- Linz, Juan J. (1990b) "Virtues of Parliamentarism" *Journal Of Democracy*. vol. 1, no. 4: 84-91.
- Machin, Howard (1993). "The President, the Parties and Parliament" Jack Hayward (der.) *De Gaulle to Mitterand: Presidential Power in France*. (London: Hurst) içinde 120-49.
- Mainwaring, Scott (1993). "Presidentialism,

- *Multipartism, and Democracy: The Difficult Combination*," *Comparative Political Studies*, vol. 26, no.2: 198-228.
- Pickles, Dorothy (1962). *The Fifth French Republic: Institutions and Politics*. (Revised Edition) (New York: Frederick A. Praeger)
- Przeworski, Adam, Michael Alvarez, José Antonio Cheibub ve Fernando Limongi (1996). "What Makes Democracy Endure?" *Journal of Democracy*, vol. 7, no. 1: 39-55.
- Powell Jr., G. Bingham (1982). *Contemporary Democracies: Participation, Stability, and Violence*. (Cambridge, Mass. and London: Harvard University Press).
- Powell Jr., G. Bingham (1992). "Contemporary Democracies: Participation, Stability, and Violence." Arend Lijphart (der.) *Parliamentary versus Presidential Government*. (Oxford, New York: Oxford Univ. Press) içinde 223-35.
- Rasmussen, Jorgen S. ve Joel C. Moses (1995). *Major European Governments*. (9th ed.) (Belmont, California: Wadsworth)
- Riggs, Fred (1992). "Presidentialism: A Problematic Regime Type." Arend Lijphart (der.) *Parliamentary versus Presidential Government*. (Oxford, New York: Oxford Univ. Press) içinde 216-22.

2007'de "ev"lenmek isteyenleri neler bekliyor?

Konut sektörü son yıllarda Türkiye'de altın çağını yaşıyor. Satın alımların yüzde 85 gibi ağırlıklı bölümünün nakit olduğu ve yılda 1 milyondan fazla satış işleminin gerçekleştirildiği Türkiye konut pazarında, adeta talep patlaması yaşanıyor. İşte nedenleri...

Yazı: İlknur Akgül Ardıç-Anıl Keskin; Foto: Emrah Doğan

Mortgage (Tutulu Satış Sistemi) yasasının Meclis'ten bir türlü geçememesine rağmen, inşaat firmaları 2007 yatırım planlarında hız kesmedi! Türkiye genelinde milyonları bulan yeni konut ihtiyacı ol-

duğunu belirten konut üreticileri, yeni sene için çalışmalarını hızlandırdı. Konut Müsteşarlığı, yaptığı araştırma sonucunda sadece İstanbul'un 2010 yılı konut ihtiyacını 3 milyon 299 bin olarak saptarken; 2000-2010 yılına kadar

üretilmesi gereken konut sayısı ise 1 milyon 780 bin adet olarak belirlendi. Kısacası İstanbul, 2007 yılında 25 bin yeni konuta daha sahip olacak. Yeni yılda Sinpaş, Soyak, Yapı Kredi Koray, Ağaoğlu, Teknik Yapı ve Siska gibi ün-

lü inşaat firmaları projeleri ile adından söz ettirmeye hazırlanıyor. Teknik Yapı, Kartal ve Bağdat Caddesi'nde 3 bin; Soyak, Halkalı'da 10 bin; Ağaoğlu Ataşehir'de 4 bin; Tulip Gayrimenkul ise Bahçeşehir'de bin 100 konuta imza atacak. Yeni yılda en gözde semtler ise Ataşehir ve Bahçeşehir olacak.

Konut kredileri 88 milyar ABD Doları'nı bulacak

GYODER tarafından Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Başkanı Dr. Can Fuat Gürlele'e hazırlanan ve "Türkiye'de Konut İhtiyacı ve Talebine Bağlı Konut Finansman Sisteminin Gelişme Potansiyeli 2015" adıyla yayımlanan konut kredileri araştırma raporuna göre, 2015 yılına kadar Türkiye'de konut ihtiyacı 6,95-8 milyon arasında olacak. Yeni konut finansman sistemine (Mortgage) geçilmesi durumunda, bu yolla 2,18 milyon hane halkı ev sahibi olabilecek. Bu da konut ihtiyacının yüzde 30 kadarının Mortgage ile karşılanabileceği anlamına geliyor. Rapora göre, 2015 yılına kadar 77,5 milyar ABD Doları ilave kredi (ipotekli konut kredisi) kullanılacak. Kredinin 75,7 milyar ABD Doları kadarlık kısmını bankalar sağlayacak. 2015 yılına kadar toplam ipotekli konut stoku 88,4 milyar ABD Doları'nı bulacak. Bu rakamın GSMH'nin yüzde 15'ine, bankaların kullandığı toplam kredinin de yüzde 24,8'ine denk geldiği vurgulanıyor. 3 buçuk milyon hane halkının kiracı, 2,75 milyon hane halkının da birden fazla konut sahibi olması ve yatırım amaçlı konut talebinde bulunabileceği ihtimalinin "konut talebini etkileyen unsurlar" arasında sıralandığı rapora göre en yüksek ve yüksek gelir grubunun oluşturduğu 7 milyon hane halkı tasarruf edebilecek. Konut kredisi kullanımı ile ilave konut talebinin 2,18 milyon adede kadar ulaşılacağına işaret edilen raporda, inşaat sektörünün her yıl yüzde 6-8 ile yüzde 8-10 arası büyüme göstereceği ön-

GYODER Başkanı Haluk Sur.

görülüyor. Dr. Can Fuat Gürlele, Türkiye'deki bankaların kullandığı 100 milyar ABD Doları toplam kredinin, 11-12 milyarlık kısmını konut kredilerinin oluşturduğunu söylüyor.

SPK Başkanı Doğan Cansızlar: "Mortgage yasası hafife alınıyor"

Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı

"Konut Finansmanı ve Türkiye Konferansı", 2007 açısından umut dolu geçti.

Uzmanların tahminlerine göre 2007'de kullanılacak olan konut kredileri bakiyesi 27-30 milyar YTL., faiz oranı ise yüzde 15-16 olacak.

Derneği (GYODER) ve Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından 15 Kasım 2006 tarihinde Swissotel'de düzenlenen, "Konut Finansmanı ve Türkiye Konferansı"nın açılış konuşmasını gerçekleştiren SPK Başkanı Doğan Cansızlar, "devlet büyüklerimizden biri bana İpotekli Konut Finansmanı'nın ne zaman yasalacağına sorarken bir diğeri ise meclis gündemi müsait olursa yasayı çıkaracaklarını söyledi" diyerek yasanın "hafife alınmasını" eleştirdi. Cansızlar Maliye Bakanının yasanın çıkması için büyük çaba sarf ettiğini de sözlerine ekledi. Açılış konuşmacılarından GYODER Başkanı Haluk Sur, 2004 yılı başında

İpoteğe dayalı menkul kıymetler en çok Avrupa; daha sonra ise Amerika'da kullanılıyor.

neredeyse sıfır noktasında olan konut kredisi stokunun bugün 15 milyar düzeyine eriştiğini, ancak ülke GSMH'sine oranının yüzde 3,5 olduğunu ifade etti. İç kaynakların yetersizliği dikkate alındığında küresel sermayenin Türkiye'ye çekilmesinin önem taşıdığını belirten Sur, uluslararası piyasalardan fon girişini imkan sağlamak için yasanın geciktirilmemesi gerektiğinin altını çizdi. Konferansta konut kredilerinin en az riskli görünen krediler olduğunu belirten Dr. Çiğdem Koğar ise Türkiye'de bu kredilerin geri ödemelerinde yüzde % 0'lı oranlarda sorun görüldüğünü; yani geri ödeme yapmayan kredi alıcısının hemen hemen hiç olmadığını açıkladı.

Son 1,5-2 senede inşaat ve gayrimenkul sistemi ortalama yüzde 20 büyüdü...

İşbankası Genel Müdür Yardımcısı Aykut Demiray, 2005 yılından itibaren konut kredilerinin makroekonomide yakalanan istikrara bağlı olarak hızla büyüdüğüne ve vadelerin uzadığına değindi. 2005-2006 yıllarında süren bu büyümenin Mayıs 2006'ya geldiğinde durduğunu belirten Demiray; Temmuz-Ağustos aylarında konut kredilerinin 567 milyonla sınırlı kaldığını açıkladı. 2006 yılında 51 bin YTL'lik konut kredisi kullanıldığının

altını çizen Aykut Demiray, Mayıs ayında yaşanan global çalkantı nedeniyle faizlerin şu anda çok yüksek seyrettiğine dikkat çekti.

Rakamlarla konut sektörü...

DİE tahminlerine göre, 2000-2010 döneminde kentsel nüfus artışı 10 milyon 970 bin 493 olarak öngörülüyor. Bu durumda, hane halkı büyüklükleri ve nüfusa bağlı olarak 2 milyon 860 bin 343 konuta ihtiyaç duyulacağı hesaplanıyor. İşte, rakamlarla

Türkiye'nin mevcut konut durumu...

Türkiye'de konutların durumu

- Yılda 180-200 bin yeni konut yapılıyor.
- Toplam konutların yüzde 55'i ruhsatsız ve izinsiz.
- Ev sahipliği oranı yüzde 60.
- Her yıl 300 bin yeni konuta ihtiyaç duyuluyor.
- Konut stokunun yüzde 60'ını 20 yaşın üstündeki konutlar oluşturuyor.
- Konutların yüzde 40'ının tadilatı ihtiyacı var.

Konut alımları

- Yüzde 63'ü miras veya nakit alımla.
- Yüzde 23'ü ödünç almak suretiyle.
- Yüzde 8'i kooperatif aracılığıyla.
- Yüzde 3'ü banka kredisi kullanılarak.

Konut finansmanında mevcut durum

- Konut alımlarının yüzde 1'den daha azı finansman sistemi yoluyla fonlanıyor.
- 2004 yılı Eylül sonunda hesaplanan konut kredileri toplam tutarı 2,170 trilyon TL.
- 2004 Eylül sonunda konut kredisi kulla-

nan kişi sayısı 98 bin.

- Konut kredilerinin GSYİH'ya oranı yüzde 0,5.
- Türkiye'deki konutların yüzde 15'i depreme karşı sigortalandı.
- Türkiye'de deprem olmasa da, kendiliğinden yıkılacak durumda olan konut sayısı 700 bin.
- Türkiye'de 100 metrekare konutun maliyeti yaklaşık 35 milyar TL.
- Avrupa'da 1 konuta 2 kişi, Türkiye'de 5 kişi düşüyor.
- Türkiye'de arsaların yüzde 60'ı devlete ait!
- Türkiye'de yüzde 60, ABD'de ev sahipliği oranı yüzde 70, İngiltere'de yüzde 67, Almanya'da yüzde 40.
- Türkiye'de bir bina için 62 evrak gerekiyor; bina ruhsatı için 45 gün bekleniyor.
- Türkiye'de 45 bin yabancıların mülkü var.
- Türkiye'de tapuların yüzde 85'i erkeklerin üzerinde.
- Nüfus her yıl 2,5 milyon artıyor, kimi uzmanlara göre bu artışa paralel olarak üretilmesi gereken konut sayısı 496 bin 400.
- Türkiye'de kiracıların yaş ortalaması yüzde 90 oranında 20-40 yaş.
- Konut sahibi olma yaşı 45'ten 35'e geriledi.
- Türkiye'de kaçak bina yapma cezası 1-3 yıl.
- Ev sahibi olma oranı yüzde 35-40 civarında.
- Türkiye'de 600 binden fazla kişi kira geliri elde ediyor. ■

Ağaoğlu İnşaat, 2006 yılında olduğu gibi 2007'de de projeleri ile adından çok söz ettirecek inşaat firmalarından biri... Ağaoğlu İnşaat bünyesindeki Eltes İnşaat Genel Müdürü M. Oğuz Erkan'la, altın çağını yaşayan inşaat sektörüyle ilgili konuştuk.

Size göre inşaat ve konut sektörünü 2007'de neler bekliyor?

2007 yılının da 2006 ile aynı oranlarda talep göreceğini düşünmekteyim. 2007 yılı da 2006 yılı gibi stabil bir şekilde geçer. Marka konutlar, iyi lokasyonlarda satışların devam edeceğine inanıyorum. Ama siyasi belirsizlik ve ekonomideki dalgalanma bu talebi etkileyebilir. Bu anlamda bankaların faiz rekabeti de bu beklentiye etkiliyor. Örneğin bankalar geçen yıl faizleri hızlı düşürdüler. 1,20 seviyelerde kalmaları gereken faizler yüzde 1'li seviyelere düştü. Bu hızlı düşüş, alıcılarda düşüşün devam edeceği hissi uyandırdığından, kişilerdeki beklenti arttı. Arkasından küçük bir dalgalanmada faizler 1,80'lere fırladı.

2007 için dev projelerde adı geçen inşaatçıların biri de sizsiniz. Yeni yılda Türkiye'yi hangi Ağaoğlu yatırımları bekliyor?

Ağaoğlu grubu olarak Güney Ata-

şehir'de 3 bin konutluk projeyi hayata geçirme projemiz var. Bunun dışında Maslak'ta bir konut projemiz bulunuyor. Bir de heyecanla beklediğimiz Bodrum projesi üzerinde çalışıyoruz. Ağırlıklı olarak yurt dışında satışını planladığımız proje, golf sahaları, oteller, barlar sokağı, ticaret merkezleri, villa ve apart house'lardan oluşan özel bir proje olacak. Ayrıca, hem otobana hem köprüye çabuk bağlanabilen bir lokasyonda, grup firmalarımızdan Eltes İnşaat'ın faaliyet alanında, Eltes Güneşi projesini başlattık. Yatırımcılar ve daha ekonomik fiyatlarda daire satın almak isteyenler için ise Ümraniye'de bir proje planlıyoruz.

Gelen talepler üzerine projelerinizi yurt dışına taşıyacağınız doğru mu?

Şu anda Ataşehir'deki Myworld

projemize özellikle yurt dışından büyük talep var. Yurt dışındaki kurumsal yatırımcılar, Türkiye'de gayri menkul yatırımına çok sıcak bakıyorlar. Bizim fiyatlarımız yabancı yatırımcı ve alıcılar için örneğin Portekiz ve İspanya'dan daha uygun olduğu için bu projede hayli iddialı olduğumuzu söyleyebilirim. Bir de işin "milli gelir" boyutu var. Türkiye'ye yerleşen veya mülk alan yabancılardan, sabit sermaye yatırımı dışında turizm geliri de elde ediliyor. Ülkede yaşayan yabancılar Türkiye'nin birer elçisi haline geliyorlar.

Bankalardan birbirinden avantajlı konut kredisi kampanyaları...

Garanti Bankası, konut faizini düşürdü...

Garanti Bankası konut kredisi faiz oranlarını yüzde 1,79'a indirdi. Bankadan yapılan açıklamada, 3 ila 60 ay

arası vadelerde konut kredisi faiz oranının yüzde 1,85'ten yüzde 1,79'a düşürüldüğü bildirildi. 61 ila 240 ay arası vadelerde ise yine yüzde 1,79 oranında faiz uygulanacağı, ayrıca kredi tutarının yüzde 1'i kadar komisyonun müşteriden tahsil edileceği belirtiliyor.

En fazla konut kredisini Akbank kullandı

Faiz oranlarındaki artışa rağmen büyümesini sürdüren konut kredilerinde lider Akbank olurken, ikinci sıradaki İşbankası ve üçüncü sıradaki Garanti Bankası'nın toplam konut kredileri içerisindeki payı yüzde 42'yi buldu.

HSBC'den azalan faizli konut kredisi

HSBC daha önce ihtiyaç kredilerinden başlattığı "azalan fa-

iz" uygulamasını konut kredilerine de taşıdı. Kampanya kapsamında konut kredisi faiz oranı piyasadaki faiz koşulları ne olursa olsun her yıl azalacak. HSBC Bank tarafından başlatılan uygulamayla, konut kredisini HSBC'den alanlar, sahip olmayı istedikleri konutlarına her yıl daha az tutarda geri ödeme yapmanın avantajına kavuşacaklar.

Denizbank ihtiyaca cevap veriyor

Konut kredilerinde tüm bankalar gibi atağa geçen Denizbank, kısa, uzun vadede ve akreditif çözümlerden oluşan ürün setleriyle müşterinin ihtiyacına cevap veriyor.

İşbankası'ndan konutta tanıtım atağı

Konut kredilerindeki hareketliliği yakın takibe alan İşbankası, 10 yıl vadeli dövize endekslili ve YTL cinsinden konut kredisi veriyor. Banka, konut piyasasındaki gelişmeler doğrultusunda emlak pazarında önemli ağırlığı temsil edecek kurumlarla iş birliği yapma imkanlarını ve bireysel müşterilere yönelik özel uygulamaları, yaygın şube ağı, deneyimli ve bilgili personeliyle tüketicisine sunacak.